

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการงานแนะแนวของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การบริหารและการแนะแนว
2. องค์ประกอบสำคัญในการบริหารจัดการแนะแนว
 - 2.1 ขอบข่ายการแนะแนว
 - 2.2 โครงสร้างองค์กรแนะแนว
 - 2.3 ระบบดำเนินงานแนะแนว
 - 2.4 การติดตามและประเมินผล
3. การบริหารจัดการงานแนะแนว
4. แนวทางการบริหารจัดการงานแนะแนว
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารและการแนะแนว

การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ การบริหารเป็นสาขาที่มีการจัดระเบียบอย่างเป็นระบบ คือ มีหลักการ กฎเกณฑ์และทฤษฎี การบริหารลักษณะนี้จึงเป็นศาสตร์ แต่หากพิจารณาในลักษณะของความรู้ ความสามารถประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหารแต่ละคนซึ่งนับเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม แล้วการบริหารจึงเป็นศิลป์ มีผู้ให้ความหมายของการบริหารไว้ต่างๆ กัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมุมมองการบริหารในลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนี้

การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่างๆในการบริหารนั้นคือการทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ (จรัส โพธิศิริ 2526 : 3)

การบริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารใช้อำนาจ ตลอดจนเห็นทรัพยากรต่างๆ เช่น คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ที่มีอยู่ หรือคาดว่าจะมี จัดการดำเนินงานของสถาบัน หรือหน่วยงานนั้นๆ ให้อำนาจไปสู่จุดหมายที่ต้องการ (พนัส หันนาคินทร์ 2524 : 3)

การบริหาร หมายถึง การจัดทรัพยากรที่มีอยู่ หรือไม่มีให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อการตอบสนองความต้องการของบุคคลองค์การหรือประเทศหรือการจัดการเพื่อผลกำไรของทุกคนในองค์การ (บุญทัน คอกโรสง 2541 : 1)

การบริหาร หมายถึง การนำองค์การให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ภายใต้กระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ (ทองคูณ หงษ์พันธุ์ 2541:16)

สรุปได้ว่า การบริหาร เป็นกิจกรรมของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมีการร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยใช้เทคนิคและทรัพยากรหรือวิธีการต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ความหมายของการแนะแนว

เกี่ยวกับความหมายของการแนะแนว มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้ การแนะแนวเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยเหลือให้บุคคลสามารถเข้าใจตนเองและรู้จักตนเอง รวมทั้งเข้าใจสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว รู้จักคิดและใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจด้วยตนเอง แก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรืออุปสรรคในชีวิตด้วยตนเอง สามารถเป็นผู้นำให้กับตนเองได้ เป็นตัวของตัวเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

การแนะแนว คือ กระบวนการที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่าง ผู้มีปัญหาที่ต้องการความช่วยเหลือและผู้ช่วยเหลือและผู้แนะแนวที่ผ่านการฝึกฝนอบรมมาเป็นอย่างดี รวมทั้งผ่านการศึกษากับการแนะแนวมาแล้ว มีจุดมุ่งหมายปลายทางที่จะช่วยเหลือให้ผู้ประสบปัญหาได้มีโอกาสเรียนรู้ที่จะเผชิญกับสภาพความเป็นจริงและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (J.D.krumboltz , , อ้างถึงใน วัฒนา พัทธราวิช 2531 : 8)

การแนะแนว คือ บริการต่าง ๆ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายธรรมดาเกี่ยวกับการช่วยเหลือ หรือให้นักเรียนกลายเป็นบุคคลที่รู้จักเป็นผู้นำตนเอง สามารถใช้ความฉลาดและโอกาสต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด (Clifford P.Frochlich, , อ้างถึงใน วัฒนา พัทธราวิช 2531 : 9)

การแนะแนว เป็นวิธีการที่ครูจะทำเด็กให้รู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้าและได้รับการตอบสนองตามความต้องการของตนเอง (Carter V. Good, , อ้างถึงใน วัฒนา พัทธราวิช 2531 : 9)

การแนะแนว เป็นกระบวนการช่วยให้บุคคลรู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บุคคลสามารถตัดสินใจและวางแผนอนาคตของตนเองได้อย่างเหมาะสม (Carroll H. Miller 1971 : 31 อ้างถึงใน สถิต วงศ์สวรรค์ 2531 : 2)

การแนะแนวเป็น กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เขาสามารถนำตนเองได้ เป็นต้นว่า คิดตัดสินใจว่าจะศึกษาด้านใด ประกอบอาชีพใด หรือแก้ปัญหาอย่างไรและสามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดในทุกด้าน (วัชร ทรัพย์มี 2520 : 3 อ้างถึงใน สถิต วงศ์สวรรค์ 2531 : 3)

การแนะแนว คือกระบวนการช่วยเหลือนักเรียน อาจเป็นหมู่หรือรายบุคคลก็ได้ เพื่อให้ นักเรียนได้เจริญเติบโตเหมาะสมกับสภาพความสามารถ ความสนใจ ความถนัดของเขาเอง จุดหมายปลายทางคือความสำเร็จ สุขภาพของชีวิตให้เขาสามารถช่วยตัวเองในวันหน้า สามารถปรับตัวให้อยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ สามารถขจัดปัญหาของตนเองอย่างมีหลักเกณฑ์ (สุโท เจริญสุข 2514 : 410 อ้างถึงใน สถิต วงศ์สวรรค์ 2531 : 3)

การแนะแนว หมายถึง ความช่วยเหลือที่คน ๆ หนึ่งให้แก่อีกคนหนึ่งในการเลือกและการปรับปรุงตัวเอง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น การแนะแนวมุ่งที่จะช่วยให้ผู้ที่รับการช่วยเหลือนั้นได้เจริญขึ้น มีความเป็นตัวของตัวเอง และรู้จักรับผิดชอบยิ่งขึ้น เป็นการช่วยให้คนรู้จักช่วยเหลือตัวเองในกาลต่อไป (พนัส หันนาสินทร์ 2513 : 178 อ้างถึงใน สถิต วงศ์สวรรค์ 2531 : 6)

จากความหมายที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า การแนะแนว หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เขาเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เขาสามารถช่วยเหลือตนเอง และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักการบริหารงานแนะแนว

การบริหารงานแนะแนวเป็นศาสตร์หนึ่งจำเป็นต้องอาศัยหลักการ ปรัชญาจาก นักการศึกษา นักวิชาการเพื่อที่จะทำให้งานแนะแนวเกิดความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ โดยมีผู้ให้ หลักการดังนี้

การบริหารงานแนะแนว ฮุลฟิช (Hullfish 1950 : 240 อ้างถึงใน สถิต วงศ์สวรรค์ 2531 : 317) ได้เสนอหลักสำคัญในการบริหารงานแนะแนวไว้ 4 ประการคือ

1. หลักของการให้อิสระทางปัญญา (The Principle of Free Intelligence)

ในการทำงานอะไรร่วมกันก็ตาม การยอมรับนับถือ สถิติปัญญา ค่านิยม และความรู้

ซึ่งกันและกันเป็นผลดีต่อการบริหาร เป็นการสร้างความสัมพันธ์อย่างแท้จริงของกลุ่ม
ผู้ทำงาน ทำให้แต่ละบุคคลใช้สติปัญญาของตนในการวางโครงการและพยายามดำเนินงานอย่างมี
ประสิทธิภาพ เป็นผู้มีความรับผิดชอบในการงานที่ได้รับมอบหมาย

2. หลักของการมีส่วนร่วมงานกัน (The Principle of Participate)

การที่ทุกคนมีส่วนร่วมในงานย่อมให้คุณค่าอย่างยิ่งในการดำเนินงานและการบริหาร
มีความจริงอยู่ว่าถ้าได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มงาน จะรู้สึกไม่ได้้อย่างโดดเดี่ยว ย่อมมีความสุข

3. หลักของเอกัตบุคคล (The Principle of Individuality)

ต้องตระหนักว่ามีความแตกต่างระหว่างบุคคล แต่ละคนมีความสามารถพิเศษเฉพาะ
ตัว ความเข้มแข็ง ความคิดเห็น ความประพฤติ จริตกริยา ท่าทาง บุคลิกภาพ การดำเนินชีวิต
แตกต่างกัน

4. หลักในการร่วมมือกัน (The Principle of Co-operation)

ผลของการวิเคราะห์สรุปว่า ถ้ามีความเป็นอิสระเมื่อมีส่วนร่วม ในการสร้างสรรค์
สังคมและทำงานต่าง ๆ โดยใช้สติปัญญาของตนเองได้อย่างเสรี มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ
มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของงาน สามารถทำงานได้โดยไม่ถูกบังคับ สิ่งเหล่านี้เป็นรางวัล
ของบุคคล

นอกจากนี้ วัฒนา พัทธวานิช (2531 : 19-20) ได้กล่าวถึง หลักการแนะแนวที่สำคัญ คือ

1. การแนะแนวเป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน
2. การแนะแนวเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
3. การแนะแนวนั้นถึงเรื่องการป้องกันปัญหามากกว่าการแก้ไขปัญหา
4. การแนะแนวนั้นในเรื่องการเข้าใจตนเอง การตัดสินใจด้วยตนเอง และการปรับตัวด้วย
ตนเอง
5. การแนะแนวนั้นที่ส่งเสริมการพัฒนาการอย่างถูกหลักวิธี
6. การแนะแนวจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลอย่างมีระเบียบแบบแผน
7. การแนะแนวนั้นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
8. การแนะแนวต้องอาศัยการประสานงานของทุก ๆ ฝ่าย
9. การแนะแนวเป็นกระบวนการรวม
10. การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ถือเอาตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง
11. การแนะแนวจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร
12. การแนะแนวต้องจัดบริการสำคัญไว้ในโครงการแนะแนว
13. ครูในโรงเรียนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการแนะแนว

14. การแนะแนวจำเป็นต้องอาศัยผู้แนะแนวที่มีคุณสมบัติที่ดี
15. การแนะแนวต้องมีการวางแผนงานหรือโครงการเอาไว้ล่วงหน้า
16. การแนะแนวต้องอาศัยกลวิธีทางวิทยาศาสตร์
17. การแนะแนวมุ่งบริการบุคคลทุกประเภททั้งเป็นรายหมู่และรายบุคคล
18. การแนะแนวจะอยู่ร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
19. การแนะแนวไม่ใช่การแนะนำ
20. การแนะแนวต้องมีการประเมินผลโครงการแนะแนวเป็นระยะ ๆ

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2545 : บทคัดย่อ) ได้มีรายงานวิจัยเกี่ยวกับหลักการแนะแนว มิติใหม่ไว้ เป็นหลักการ ดังนี้

หลักการที่ 1. ทุกคนในสังคมต้องมีบทบาทในการแนะแนว

หลักการที่ 2 การแนะแนวนั้นผู้เรียนสำคัญที่สุดและให้เกิดความเท่าเทียมกัน

หลักการที่ 3 ความสำเร็จของผู้เรียนขึ้นอยู่กับระบบการแนะแนว

หลักการที่ 4 แหล่งการเรียนรู้และข้อมูลสารสนเทศเพื่อการแนะแนวมียุทธศาสตร์ต่อความสำเร็จของผู้เรียน

หลักการที่ 5 ศักยภาพเครือข่ายการแนะแนวได้จากความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ

จากการศึกษาหลักการบริหารงานแนะแนว พอจะสรุปได้ว่า การบริหารงานแนะแนวต้องเป็นงานที่ทำอย่างต่อเนื่อง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาและเป็นกระบวนการป้องกันปัญหามากกว่าการแก้ปัญหาและการบริหารงานแนะแนวต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายหรือเรียกว่าเครือข่ายทั้งภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษาโดยยึดความแตกต่างระหว่างบุคคล

จุดมุ่งหมายของการแนะแนว

ในการบริหารจัดการงานแนะแนวในโรงเรียน ควรมีการพิจารณาตั้งจุดมุ่งหมาย เพื่อให้การดำเนินการได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ จุดมุ่งหมายที่น่าจะต้องพิจารณาก็คือ การจัดบริการแนะแนวเพื่อสนองความต้องการของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนาการของนักเรียนในทุก ๆ ด้าน ซึ่ง วัฒนา พิศราวิช (2531 : 11) กล่าวไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อช่วยให้บุคคลสามารถรับผิดชอบต่อตนเอง ยอมรับต่อสภาพที่แท้จริงของตนเอง และมีความรู้สึกพอใจในสภาพของตนเอง
2. เพื่อให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง รู้จักป้องกันปัญหาได้ด้วยตนเอง และเป็นผู้นำตนเอง
3. เพื่อให้มีการพัฒนาตนเองทั้งทางด้านร่างกาย สมอง อารมณ์ และสังคม รู้จักวิเคราะห์

ว่าตนเองมีความสามารถหรือมีข้อบกพร่องอะไรบ้างในด้านร่างกาย สมอง อารมณ์ และสังคม

4. เพื่อให้รู้จักเข้าใจสภาพแวดล้อม สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และดำเนินชีวิตของตนเอง อยู่ได้อย่างฉลาด และเป็นสุข

5. เพื่อให้มีประสิทธิภาพที่ดีในการเรียน สามารถเลือกวิชาเรียนได้ตามความถนัดของตนเอง และประกอบอาชีพตามความถนัด มีประสิทธิภาพในการทำงานอันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อครอบครัว และประเทศชาติสืบไป

6. เพื่อให้รู้จักควบคุมอารมณ์ ฝึกให้รู้จักอดทน เข้มแข็ง และสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ด้วยดี

7. เพื่อช่วยให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่ดีงาม สร้างนิสัยที่ดี รู้จักมนุษยสัมพันธ์และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น

8. เพื่อช่วยให้บุคคลเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

9. เพื่อช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น และหาวิธีการในการป้องกัน ปัญหาที่ถูกรื้อ

10. เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมแก่นักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถค้นพบสิ่งใหม่ ๆ และช่วยพัฒนาความสนใจด้านสันตนาการ อันจะทำให้ชีวิตมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

11. เพื่อให้ความรู้ทางด้านต่าง ๆ แก่นักเรียน ทั้งด้านการศึกษาเล่าเรียน ให้โอกาสศึกษาหาความรู้ทุก ๆ ด้าน รวมทั้งแนวทางในการทำงานหรือแนวทางในการประกอบอาชีพ

12. เพื่อให้บุคคลได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษากับงาน โดยให้นักเรียนได้รับความรู้จากโรงเรียนหรือสถานศึกษาให้มากที่สุด และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

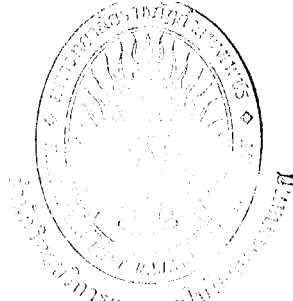
13. เพื่อให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ อย่างดี มีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของแต่ละอาชีพ

14. เพื่อให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจถึงสภาพชีวิตที่แท้จริง และรู้ซึ่งถึงความสำคัญของเศรษฐกิจที่มีต่อชีวิตของมนุษย์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับตนเอง และครอบครัวต่อไปภายภาคหน้า

15. เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในชีวิต อันจะเป็นผลให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาคุณภาพและลักษณะต่าง ๆ ให้ดีที่สุด

16. เพื่อให้รู้จักความรับผิดชอบต่อตนเองทั้งทางด้านการศึกษา อาชีพและสิ่งอื่น ๆ

17. เพื่อให้รู้จักการเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับเพศและวัยของตนเอง และรู้จักวิธีการที่

๗
๗๗.๔๒
ค ๒๘๕๗
๗.๓

13

จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพของตนเอง

18. เพื่อให้บุคคลเข้าใจถึงความสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย รวมทั้งบุคลิกภาพและความสามารถในการแสดงออกต่าง ๆ ของนักเรียน

19. เพื่อให้เป็นคนสุภาพอ่อนโยน สุขุมเยือกเย็น รู้จักให้เป็นมิตร และให้ความร่วมมือกับบุคคลทั่วไป

20. เพื่อช่วยให้ครูเกิดความเข้าใจนักเรียน ได้อย่างดีและถูกต้อง อันจะเป็นแนวทางในการช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

กรมวิชาการ (ม.ป.ป. : 32) ได้กำหนดจุดหมายของการแนะแนวไว้ 3 ประการคือ

1. ป้องกัน (Preventive)
2. แก้ไข (Remedial or Recovery)
3. พัฒนา (Development)

คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2528 : 5) ได้กล่าวถึงจุดหมายของการแนะแนว ไว้ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายประการแรกของโครงการแนะแนว คือ จัดเพื่อสนองความต้องการของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน เป็นจุดที่โครงการแนะแนวจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพัฒนาในทุก ๆ ด้านของนักเรียน ซึ่งเป็นสิ่งพื้นฐานที่จะพิจารณา

2. โครงการแนะแนวควรจะมีผลในการส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูและนักเรียน สัมพันธภาพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในชุมชนของนักเรียน

3. การปรับปรุงการสอนและหลักสูตร เป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของโครงการแนะแนว ถ้ามีการสอนที่ดีและมีหลักสูตรที่พึงพอใจ จะเป็นการพัฒนาการขั้นสูงสุดของนักเรียน

4. การใช้กำลังคนอย่างมีประสิทธิภาพควรมีผลมาจากโครงการแนะแนว การวางแผนและความพยายามที่จะช่วยบุคคลก่อนจะออกไปสู่โลกของการทำงาน ย่อมจะทำให้บุคคลมีประสิทธิภาพในการทำงานสูง ในขณะที่ความต้องการความสามารถเฉพาะเจาะจงของบุคคลในแต่ละอาชีพเพิ่มขึ้น การที่จะช่วยให้บุคคลให้เรียนตรงกับความสามารถและสมรรถวิสัยก็เป็นความจำเป็น

5. จุดมุ่งหมายขั้นสูงสุดของการจัดการแนะแนว คือ การพัฒนาการปรับตัวของแต่ละบุคคล ผู้ซึ่งจะเป็นคนรับผิดชอบและเป็นพลเมืองที่เป็นประชาธิปไตย ในขณะที่การเจริญเติบโตและพัฒนาการเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการปรับตัว แต่กระบวนการพัฒนาการของการแนะแนวที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จ

สรุปได้ว่าจุดหมายของการแนะแนวคือ การที่สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียนให้มากที่สุด เพื่อให้เขาได้ตัดสินใจอย่างถูกต้องด้วยตัวของเขาเอง

การแนะแนวกระบวนการที่ป้องกันปัญหาอันอาจเกิดขึ้น โดยอาศัยกระบวนการแนะแนวและการแก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริมความรู้ความสามารถของนักเรียนตามความถนัดและความสนใจ

ประโยชน์ของการแนะแนว

งานแนะแนวย่อมให้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมได้แก่ตัวผู้เรียน ครู โรงเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนสังคมและประเทศชาติ โดยมีผู้ที่มีความเห็นถึงประโยชน์ของการแนะแนวไว้ดังนี้

ปรีชา นิพนธ์พิทยา และถาวร สารวิทย์ กล่าวถึงประโยชน์ของการแนะแนวต่อบุคคลต่าง ๆ คือ (ปรีชา นิพนธ์พิทยา 2525 : 246 และ ถาวร สารวิทย์ 2529 : 67-69)

1. ประโยชน์ต่อนักเรียน ดังที่ บิงกามัน (Bingaman. 1988 : 40-42) กล่าวถึงความสำคัญของการแนะแนวที่ช่วยให้เด็กที่มีพรสวรรค์ ซึ่งประสบปัญหาหลายประการ เช่น ระดับสติปัญญา ความเข้าใจตนเองและครอบครัว บุคลิกภาพให้สามารถปรับตัวได้
2. ประโยชน์ต่อครู ช่วยให้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูสามารถปรับปรุงการเรียนการสอน รวมทั้งการปกครองนักเรียน ช่วยลดปัญหาของครูและนักเรียน
3. ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง ได้เห็นคุณค่าการแนะแนว โดยเฉพาะการพิจารณาถึงอัตราส่วนของนักเรียนต่อบุคลากรแนะแนว ซึ่งสอดคล้องกับโบเซอร์ (Boser 1988 :125-135)
4. ประโยชน์ต่อโรงเรียน ช่วยให้ออกกิจกรรมและบริการต่าง ๆ ได้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ช่วยลดปัญหาความประพฤติและเสริมสร้างการเรียนของนักเรียน
5. ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ช่วยให้การลงทุนด้านการศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้นและความล้มเหลวทางการศึกษา

ประเภทของบริการแนะแนว

หากจะกล่าวถึงงานใดๆ ก็ตามก็จะแบ่งประเภทของงานไว้เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการทำงาน งานแนะแนวก็เช่นเดียวกันได้มีนักการศึกษาด้านการแนะแนวได้แบ่งประเภทของบริการแนะแนวไว้ดังนี้

1. บริการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก การเก็บข้อมูลเป็นบริการที่สำคัญที่สุด (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ 2533 : 6) เพราะทำให้ครูและครูแนะแนวได้อาศัยข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน ในการรู้จักและเข้าใจนักเรียน
- ฉะนั้นการที่จะรู้จักเด็กได้ดีต้องใช้กลวิธีและเครื่องมือต่าง ๆ ที่เข้าช่วยคือ ข้อมูลทั่วไป

เกี่ยวกับประวัติส่วนตัว สุขภาพ สถานภาพส่วนตัวและเศรษฐกิจ การเรียน แนวทางการศึกษาต่อ และอาชีพรวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการ และการรวบรวมข้อมูลจะต้องมีเทคนิคและอุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูล คือการทดสอบ แบบสอบถาม การศึกษารายกรณี การสังเกต มาตรการส่วนประมาณค่า ระเบียบสนทนา อัดชีวประวัติ ระเบียบพฤติกรรม สังคมมิติ การสัมภาษณ์ (พนม ลิ้มอารีย์ 2530 : 11)

2. บริการสนเทศ เพื่อช่วยให้เด็กสามารถตัดสินใจได้ถูกต้อง และรู้จักอาชีพต่างๆ ได้กว้างขวาง เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ (ปานดา ใช้เทียมวงศ์และทัศนีย์ ผลเนื่องมา 2525 : 102) กล่าวถึงการให้ข้อมูลแก่นักเรียนในชั้นเรียน โดยใช้กระดานนิเทศ เป็นสิ่งจำเป็นที่ห้องเรียนจะขาดเสียมิได้ วัตถุประสงค์ในการจัดบริการสนเทศ คือ

- 1.1 เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับวิชาความรู้ในทุก ๆ ด้าน
- 1.2 เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจในตนเอง
- 1.3 เพื่อให้รู้หลักการดำเนินชีวิตและวางแผนประกอบอาชีพ
- 1.4 เพื่อให้สามารถหาแหล่งบริการได้ถูกต้องเหมาะสม

วิธีจัดซื้อสนเทศ 1) จัดทำหนังสือคู่มือนักเรียน 2) ปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ 3) ให้เด็กมีส่วนร่วมในการออกอากาศทางวิทยุหรือโทรทัศน์เกี่ยวกับความรู้ด้านการศึกษาและอาชีพ 5) จัดนิทรรศการแนะแนว 6) จัดป้ายนิเทศ 7) เชิญวิทยากรมาแนะแนวการศึกษาต่อและอาชีพ 8) สัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ 9) จัดฉายภาพยนตร์เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของประชาชนในแง่ของการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ 10) จัดนิทรรศการนอกสถานที่

3. บริการให้คำปรึกษา เป็นบริการที่สำคัญมาในการที่จะเด็กนักเรียนกับครูผู้ให้คำปรึกษาสนิทกัน เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ลักษณะร่วมของกลวิธีให้คำปรึกษาคือ

- 3.1 ความยืดหยุ่น (Flexibility) ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีความสามารถสร้างความสัมพันธ์ให้เหมาะสมกับลักษณะที่แตกต่างกัน
- 3.2 การจูงใจ (Motivation) ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีแรงผลักดันให้นักเรียนมีแรงจูงใจที่จะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
- 3.3 ความสัมพันธ์ (Relationship) การสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันจะทำให้การให้คำปรึกษาดำเนินไปได้ดี
- 3.4 ความนับถือ (Respect) การนับถือผู้อื่นจะเจริญงอกงามพร้อมกับการนับถือตนเอง จะเป็นผลให้เข้าใจตนเอง
- 3.5 การติดต่อ (Communication) การใช้คำพูดหรือสิ่งเร้าอื่น ๆ ระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับผู้รับคำปรึกษา

3.6 การเรียนรู้ (Learning) ผู้ให้คำปรึกษาต้องตระหนักว่าต้องการให้ผู้มารับคำปรึกษาเรียนรู้อะไร เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมใด

3.7 การนำทาง (Direct) ความเข้าใจในเรื่องการนำทางแก่ผู้รับคำปรึกษาการให้การสนับสนุน (Support) ผู้ให้คำปรึกษาอาจสนับสนุนโดยใช้คำพูดหรือการกระทำก็ได้ ความที่แสดงให้ผู้รับคำปรึกษารู้สึกว่าตัวเขาและเรื่องราวของเขามีความสำคัญ

3.8 การให้รางวัล (Reward) อาจให้รางวัลโดยใช้คำพูด หรือทำทาง อันจะสร้างความรู้สึกอันดีแก่ผู้มารับคำปรึกษา

ในเรื่องความสำคัญของผู้ให้คำปรึกษา กียส์ กล่าวว่า มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการแนะแนวในชั้นเรียน และพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่แรกเริ่ม (Keys 1990 : 92-98)

4. บริการจัดวางตัวบุคคลและหางาน เด็กที่ออกกลางคันเพราะไม่สามารถเรียนต่อไปได้ หรือออกเพราะจบชั้นประโยคของโรงเรียน อาจทำในเรื่องต่อไปนี้

4.1 การศึกษาต่อ เป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา เช่น หลักสูตร การเรียน ค่าใช้จ่าย และส่วนสำคัญอื่น ๆ พร้อมกับให้ข้อมูลอาชีพ ให้เด็กพิจารณาสถาบันหรือแนวการศึกษาต่อให้เหมาะสม อาจสรุปว่าเป็นการช่วยเหลือให้รู้จักปฏิบัติดังนี้ เลือกประเภทการฝึกอบรม เลือกสถานที่ฝึกอบรม วางแผนปฏิบัติลงทะเบียน

4.2 การทำงาน เหมือนกับการจัดบริการภายในโรงเรียนเป็นการช่วยให้เด็กได้ทำงานที่เหมาะสม และควรคำนึงถึงความยุติธรรม การแสวงหาดำแหน่งและนักเรียนที่ออกกลางคัน

5. บริการติดตามผล การติดตามผลของนักเรียนแต่ละคน ติดตามทั้งโรงเรียนและเมื่อสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้ว เป็นหน้าที่ของครูแนะแนวจะติดตามผลนักเรียนทุกปีแม้จะจบจากโรงเรียนแล้วควรไต่ถามถึงการประกอบอาชีพ การศึกษาต่อและความสำเร็จในการดำเนินชีวิตการติดตามผลเพื่อจะได้ช่วยเหลือนักเรียนไปเรื่อย ๆ และนำข้อมูลมาทำการวิจัยประเมินผลการจัดบริการแนะแนวของโรงเรียนว่ามีข้อบกพร่องใดบ้าง

และเป็นบริการเพื่อติดตามผลงานในแต่ละด้านของงานแนะแนวและการพัฒนาการของนักเรียน อาจทำได้ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม การใช้จดหมายติดต่อ

5.1 จุดมุ่งหมายของการติดตามผลนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนไปแล้ว

- 5.1.1 เพื่อให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย
- 5.1.2 เพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จของหลักสูตร
- 5.1.3 เพื่อให้ข้อมูลด้านอาชีพเพิ่มเติม
- 5.1.4 เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงหลักสูตร

5.1.5 เพื่อป้องกันการออกจากโรงเรียนกลางคัน

5.1.6 เพื่อให้ได้ความเหมาะสมกับชุมชน

5.1.7 เพื่อให้เป็นพลเมืองดี

5.1.8 เพื่อให้บริการแนะแนวการศึกษาในระบบโรงเรียนต่อไป

5.2 ข้อมูลที่ควรติดตาม (เพื่อใช้ประโยชน์ในการแนะแนว)

5.2.1 อาชีพนักเรียน

5.2.2 อาชีพที่ต้องการเพิ่มเติม

5.2.3 อาชีพที่ต้องการคนน้อยลง

5.2.4 ระยะเวลาการออกจากโรงเรียนกับการทำงาน

5.2.5 ความสำเร็จในการทำงาน

5.2.6 ขอบเขตของความต้องการทราบเรื่องเกี่ยวกับการทำงาน

5.2.7 ระดับการฝึกฝนอาชีพภายในโรงเรียน

5.2.8 องค์ประกอบต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ สถิติปัญญา สุขภาพ

ผลการเรียน

5.2.9 รายได้

5.2.10 ขอบเขตการศึกษาต่อหลังจากจบจากโรงเรียนไปแล้ว

5.2.11 สภาพของอาชีพที่เป็นอุปสรรคในความก้าวหน้า

5.2.12 ความสำเร็จในการเรียนสูงขึ้น

5.2.13 องค์ประกอบสำคัญของการเปลี่ยนอาชีพ

5.2.14 วิธีที่นักเรียนเห็นว่ามีความประโยชน์ในการฝึกฝนอาชีพ

พอสรุปได้ว่า ประเภทของการแนะแนวนั้นเริ่มต้นที่บริการศึกษาเด็กเป็นรายกรณี บริการ
 สถานะ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผลและประเมินผล
 ซึ่งสามารถสรุปโครงสร้างงานแนะแนวไว้ได้ ดังนี้
 การจัดบริการแนะแนวและจุดมุ่งหมายและวิธีการ ประกอบไปด้วยบริการต่าง ๆ 5 บริการ
 ได้แก่

1. บริการสำรวจและศึกษาเด็ก

จุดมุ่งหมาย เพื่อรู้จักเด็กทุกด้าน

วิธีการ สังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม ทดสอบ สังคมมิติ อัดชีวประวัติระเบียบ

สะสมการศึกษาเด็กเป็นรายกรณี

2. บริการสนเทศ

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ข่าวสารความรู้ที่จำเป็นแก่นักเรียนเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ และสังคม ฯลฯ

วิธีการ ปฐมนิเทศ ปังฉิมนิเทศ โฮมรูม ป้ายสนเทศ นิทรรศการ บรรยาย อภิปราย ทักษะศึกษา ฯลฯ

3. บริการให้คำปรึกษา

จุดมุ่งหมาย เพื่อให้สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

วิธีการ ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

4. บริการจัดวางตัวบุคคล

จุดมุ่งหมาย เพื่อจัดเด็กให้ได้รับความช่วยเหลือแก้ไข หรือการฝึกฝน รับประสบการณ์ที่เหมาะสมแก่กรณี

วิธีการ จัดทุนการศึกษา สอนซ่อมเสริมจัดเด็กเข้าโครงการการเรียน ชุมนุม ต่าง ๆ จัดบริการฝึกงาน หางาน

5. บริการติดตามและประเมินผล

จุดมุ่งหมาย เพื่อติดตามผลงานแต่ละด้านและพัฒนาการของนักเรียน

วิธีการ สังเกต สัมภาษณ์ สอบถาม ทดสอบ จดหมายติดต่อ ฯลฯ

องค์ประกอบสำคัญในการบริหารจัดการแนะแนว

ขอบข่ายการแนะแนว

กรมวิชาการ(2545 : 6) ได้กล่าวถึงขอบข่ายการแนะแนวว่า เป็นการกำหนดภารกิจการแนะแนว ตามความต้องการของผู้เรียนที่สนองจุดหมายของหลักสูตร ซึ่งการกำหนดขอบข่ายภารกิจการแนะแนวนั้น จะต้องอาศัยหลักการแนะแนวพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

1. การแนะแนวมียขอบข่ายสาระสำคัญ 3 ด้าน คือ

1.1 การแนะแนวการศึกษา มุ่งหวังให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนได้เต็มศักยภาพ รู้จักแสวงหาความรู้และวางแผนการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวด้านการเรียน และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน

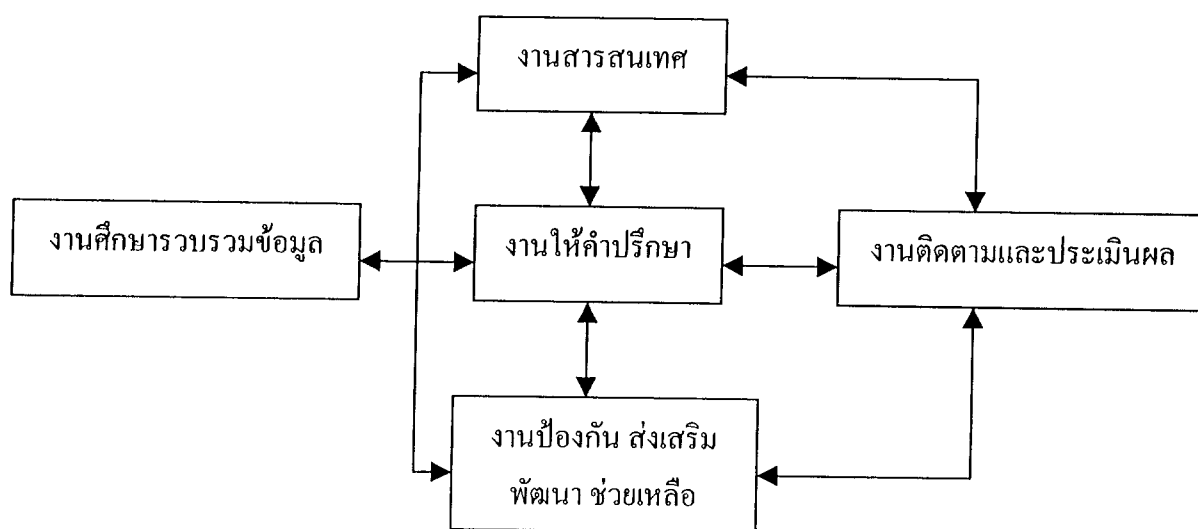
1.2 การแนะแนวอาชีพ ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและโลกของงานอย่างหลากหลาย มีเจตคติและนิสัยที่ดีในการทำงาน มีโอกาสได้รับประสบการณ์และฝึกงานตามความถนัดความสนใจ

1.3 การแนะแนวเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่า

ในตนเองและผู้อื่น มีอารมณ์มั่นคง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจสภาพแวดล้อมและสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2. ภาระงานในการแนะแนว ประกอบด้วย 5 งานหลัก ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 ภาระงานในการแนะแนว

ที่มา : คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว 2545 หน้า 6

2.1 งานศึกษารวบรวมข้อมูล เป็นการศึกษา สืบหา ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม แบบทดสอบ การเขียนอัตชีวประวัติ สังคมมิติ การเยี่ยมบ้าน โดยมีการบันทึกข้อมูลในระเบียบพดติการณ์ ระเบียบสะสม สมุดรายงานประจำตัวผู้เรียน เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ครูรู้จักผู้เรียนแต่ละคนว่าเป็นอย่างไรบ้าง ต้องการอะไร และควรให้ความช่วยเหลือในลักษณะใด

2.2 งานสารสนเทศ เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารความรู้ที่จำเป็นในการตัดสินใจ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ วัฒนธรรม ศิลธรรม จริยธรรม สุขภาพ โดยนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การบรรยาย อภิปราย จัดป้ายนิเทศ การจัดหาเอกสารคู่มือให้อ่าน ทักษะศึกษา การใช้สื่อ ภาพยนตร์ วัสดุทัศน เป็นต้น ข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัยมีความจำเป็นมากในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น และป้องกันความล้มเหลวได้อย่างมาก

2.3 งานให้คำปรึกษา มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้ผู้เรียนทั้งด้านการศึกษา ด้านงานอาชีพ

ด้านชีวิตและสังคมให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจตนเอง รู้ว่าปัญหาของตนอยู่ที่ตรงไหน ควรจะแก้ไขตนเองอย่างไร การแก้ไวนั้นมีกี่ทาง และควรเลือกทางใดจึงจะเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด พร้อมทั้งเกิดความรับผิดชอบในการช่วยตนเองอย่างจริงจัง

2.4 งานป้องกัน ส่งเสริม พัฒนา ช่วยเหลือ เป็นการจัดกิจกรรมด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ได้รับการฝึกฝน หรือได้รับการช่วยเหลือตามควรแก่กรณี เช่น กิจกรรมที่สนองความถนัด ความสนใจ และความสามารถแก่ผู้เรียนทุกกลุ่มทุกคน รวมทั้งการจัดทุนการศึกษา อาหารกลางวัน หรือการหางานพิเศษ

2.5 งานติดตามและประเมินผล เป็นการติดตามผลการดำเนินงานแนะแนวต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน การติดตามประเมินผลแบ่งเป็น 2 งาน คือ

2.5.1 งานติดตามและประเมินผลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้เรียนแต่ละคนให้สามารถแก้ปัญหาและปรับปรุงตนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประเมินผลการดำเนินงานแนะแนวและงานอื่น ๆ ของโรงเรียน

2.5.2 งานติดตามและประเมินผลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาผลที่ได้จากการดำเนินโครงการแนะแนวว่ามีคุณค่ามากน้อยเพียงใด ได้ผลหรือไม่ ควรปรับปรุงพัฒนาอย่างไร และควรขยายผลต่อไปหรือไม่ เป็นต้น

3. ลักษณะงานแนะแนว มี 3 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้

3.1 การจัดกิจกรรมด้วยกระบวนการทางจิตวิทยาให้แก่ผู้เรียน ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง มีแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาดตนเอง รวมทั้งครูได้รู้จักผู้เรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมและป้องกันปัญหาของผู้เรียนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปกติหรือกลุ่มพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีทักษะการคิดตัดสินใจ ทักษะการปรับตัว การวางแผนชีวิต รวมทั้งการสร้างคุณธรรม จริยธรรมที่สำคัญ ได้แก่ ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทนอดกลั้น การจัดกิจกรรมอาจจัดในห้องเรียน ซึ่งต้องจัดเวลาเฉพาะอย่างต่อเนื่อง ในกรณีที่ต้องฝึกฝนพัฒนาคุณลักษณะหรือทักษะที่สำคัญและจำเป็น หรือจัดนอกห้องเรียน โดยให้มีบรรยากาศที่เป็นกันเอง มีครูเป็นที่ปรึกษาและผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

3.2 การจัดบริการ เพื่อให้ผู้เรียนได้สำรวจตนเองและรู้จักตนเองในทุกด้าน ให้ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศที่จำเป็นและทันสมัย ทั้งด้านกีฬา อาชีพและการพัฒนาบุคลิกภาพให้สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตลอดจนช่วยเหลือ แก้ไข และฝึกประสบการณ์ที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการศึกษาและชีวิตต่อไป

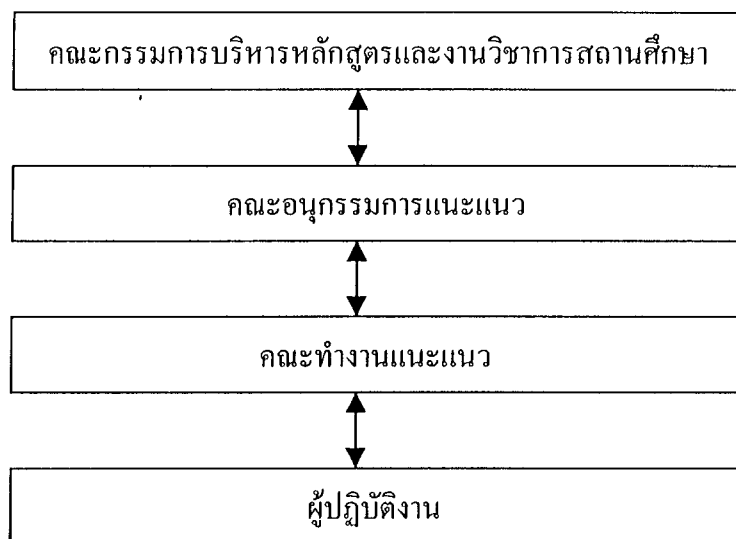
3.3 การบูรณาการแนะแนวในการเรียนการสอน เป็นการนำเทคนิควิธีการทางจิตวิทยาและการแนะแนวมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม โดยเน้นให้ครูได้รู้จักและเข้าใจผู้เรียนทั้งในด้านการรับรู้ของผู้เรียนที่เกี่ยวกับตนเอง พัฒนาการตามวัย พฤติกรรมและสาเหตุของพฤติกรรม วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ครูมีแนวทางในการช่วยเหลือและพัฒนาผู้เรียน ให้ผู้เรียนรักและเห็นคุณค่าในตนเอง เห็นคุณค่าในสาระวิชาต่าง ๆ เกิดแรงจูงใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนรู้เกิดสัมฤทธิ์ผลสูงสุด

การกำหนดขอบข่ายภารกิจการแนะแนว สถานศึกษาจะต้องนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสำรวจ วิจัย เกี่ยวกับตัวผู้เรียน ความต้องการ สภาพปัญหาและความพร้อมของสถานศึกษา ประกอบกับนโยบายการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่และของสถานศึกษามาประมวลวิเคราะห์ สังเคราะห์ และพิจารณากำหนดกรอบภารกิจการแนะแนวตามหลักการแนะแนว ดังกล่าว โดยให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

โครงสร้างองค์กรแนะแนว

การดำเนินงานแนะแนวให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและบรรลุผล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคม และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีคุณภาพ การกำหนดโครงสร้างองค์กรและบทบาทหน้าที่จึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบ โดยคำนึงถึงเป้าหมายคือผู้เรียนและศักยภาพของสถานศึกษาเป็นหลัก รูปแบบหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ คือ การกำหนดองค์กรและคณะกรรมการที่รับผิดชอบการแนะแนว รวมทั้งผู้ปฏิบัติงานจากทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีการสร้างเครือข่ายในระดับคณะทำงาน และระดับปฏิบัติงาน มีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับทิศทางนโยบาย และแนวทางการดำเนินงาน รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของทุกฝ่าย

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างองค์กรแนะแนว

ที่มา : คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว 2545 หน้า 8

จากแผนภูมิโครงสร้างองค์กรแนะแนวตัวอย่าง ได้กำหนดคณะบุคคลผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ ดังนี้

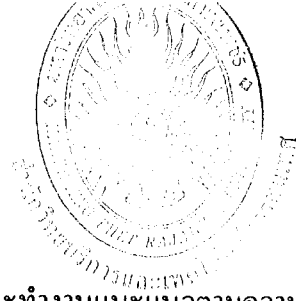
1. คณะอนุกรรมการแนะแนว

1.1 องค์ประกอบคณะอนุกรรมการแนะแนว

ประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้บริหารที่รับผิดชอบการแนะแนวเป็นประธาน มีหัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้างานที่เกี่ยวข้อง หัวหน้าครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น ผู้แทนนักเรียน ผู้แทนผู้ปกครอง และประธานคณะทำงานแนะแนวเป็นกรรมการ และมีหัวหน้างานแนะแนว เป็นเลขานุการ ทั้งนี้องค์ประกอบคณะกรรมการและจำนวนคณะกรรมการให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการสถานศึกษา

1.2 บทบาทหน้าที่ของคณะอนุกรรมการแนะแนว

- 1.2.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการแนะแนว วิเคราะห์นโยบาย และมาตรฐานการศึกษา
- 1.2.2 กำหนดยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการ
- 1.2.3 นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานแนะแนว
- 1.2.4 รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา

1.2.5 แต่งตั้งคณะทำงานแนะแนวตามความเหมาะสม

2. คณะทำงานแนะแนว

2.1 องค์ประกอบของคณะทำงานแนะแนว

สามารถจัดตั้งได้หลายลักษณะขึ้นอยู่กับขนาดของสถานศึกษา และการจัดแบ่งขอบข่ายงานแนะแนว ซึ่งนอกจากแบ่งตามกระบวนการแนะแนวเป็น 5 งาน ยังสามารถจัดแบ่งในลักษณะอื่น ๆ เช่น แบ่งตามการคัดกรองกลุ่มผู้เรียน ดังนั้นการจัดตั้งคณะทำงาน จึงให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะอนุกรรมการแนะแนวที่จะพิจารณาให้สอดคล้องตามศักยภาพของสถานศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 บทบาทหน้าที่ของคณะทำงาน

2.2.1 ดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์/แผนปฏิบัติการ

2.2.2 กำกับ ติดตาม และประเมินผล

2.2.3 ศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนา และวางแผนงานต่อไป

2.2.4 รายงานผลการดำเนินงานต่อคณะอนุกรรมการแนะแนว

3. ผู้ปฏิบัติงาน

การดำเนินงานแนะแนวให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงผู้เรียนได้เป็นรายบุคคล จำเป็นต้องระดมสรรพกำลังทั้งในและนอกสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม ที่สำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น ครูแนะแนว ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสื่อมวลชน โดยมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

3.1 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร

ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ กำหนดทิศทางการแนะแนวของสถานศึกษา เพื่อให้กระบวนการแนะแนวเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง โดย

3.1.1 สร้างระบบงาน และจัดโครงสร้างองค์กรแนะแนวของสถานศึกษาให้ชัดเจน

3.1.2 สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของงานแนะแนว

3.1.3 ส่งเสริมให้ครู อาจารย์ ได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาและการแนะแนว เพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ และเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตประจำวัน

3.1.4 คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และบุคลิกภาพที่เหมาะสมทำหน้าที่ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้นและคณะอนุกรรมการแนะแนว

3.1.5 ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวอย่างเป็นระบบ

3.1.6 ร่วมมือในการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น แก้ไข สร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานแนะแนว

3.1.7 เป็นผู้นำทางการแนะแนว และใช้กระบวนการทางจิตวิทยาและการแนะแนวในการบริหารสถานศึกษา

3.1.8 ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน

3.1.9 ประสานด้านการแนะแนวระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

3.2 บทบาทหน้าที่ของครู

เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร ครูทุกคนจึงควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อรู้จักและเข้าใจผู้เรียนอย่างแท้จริง

3.2.2 ศึกษาเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาและการแนะแนว

3.2.3 ให้คำปรึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาที่สอน เพื่อการวางแผนในการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบอาชีพนั้น ๆ

3.2.4 ใช้ข้อมูลการรู้จักและเข้าใจผู้เรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

3.2.5 สอดส่องดูแลผู้เรียนและประสานข้อมูลกับครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และครูแนะแนว

3.2.6 มีส่วนร่วมในการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษา ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

3.2.7 สอดแทรกและบูรณาการกิจกรรมแนะแนว ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรในรายวิชาต่าง ๆ

3.3 บทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น

ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น เป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้เรียนและเป็นบุคคลสำคัญในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น จึงควรมีบทบาทดังนี้

3.3.1 รวบรวมข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล จัดทำข้อมูลเป็นระบบ และเป็น

ปัจจุบัน

- 3.3.2 คัดกรอง จำแนกกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มพิเศษ และประสานข้อมูลกับครูแนะแนว
- 3.3.3 ดูแลช่วยเหลือให้คำปรึกษากรณีปัญหาที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม
- 3.3.4 จัดกิจกรรม โครงการ/โครงการ ส่งเสริม พัฒนาผู้เรียน ให้รู้จักรักและเห็นคุณค่าในตนเอง มีทักษะชีวิต และทักษะทางสังคมที่เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย
- 3.3.5 ติดตามผลการส่งเสริมพัฒนา และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
- 3.3.6 ประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันในการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาลูกศิษย์
- 3.3.7 มีส่วนร่วมในการประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานแนะแนวของสถานศึกษา
- 3.4 บทบาทหน้าที่ของครูแนะแนว
 - 3.4.1 เป็นที่ปรึกษา (Supervisor) แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องทุกคนในการให้ความรู้เทคนิคกระบวนการแนะแนวตามหลักจิตวิทยาและการแนะแนว ดังนี้
 - 3.4.1.1 จุดประกายให้ครูทุกคนใช้กระบวนการแนะแนวพัฒนาจิตใจของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง
 - 3.4.1.2 เป็นแกนนำให้ความรู้ คำแนะนำแก่ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องในการรู้จักและเข้าใจผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การใช้ระเบียบวินัย การใช้แบบทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน ฯลฯ
 - 3.4.1.3 ให้ความรู้แก่ครูทุกคนในการใช้เครื่องมือการรู้จักและการคัดกรองผู้เรียน
 - 3.4.1.4 เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมและกิจกรรมสำหรับผู้เรียนทุกกลุ่มให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ
 - 3.4.1.5 ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติ ลักษณะผู้เรียนกลุ่มพิเศษประเภทต่าง ๆ และเสนอแนะแนวทางในการดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา
 - 3.4.2 เป็นผู้ให้คำปรึกษา (Counselor) แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้มาขอรับบริการทั่วไป ทั้งด้านการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกศิษย์
 - 3.4.2.1 ให้คำปรึกษาที่ครอบคลุมทั้งด้านการเรียน อาชีพ ชีวิตและสังคม

ทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล

3.4.2.2 ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล จัดทำกรณีศึกษา และประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาในการดูแลช่วยเหลือ

3.4.3 เป็นผู้ประสานงาน (Co-ordinator) กับผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา เป็นระบบเครือข่ายในการดำเนินงานแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

3.4.3.1 ประสานงานการจัดทำข้อมูลในการรู้จักและเข้าใจผู้เรียน

3.4.3.2 ประสานความร่วมมือกับครู ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ในการจัดกิจกรรมและแนะแนวและบริการต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.4.3.3 ประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน ในการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถ

3.4.3.4 ประสานงานกับครูและผู้มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน การรายงานผลและการพัฒนางาน

นอกจากนี้ในฐานะหัวหน้างานแนะแนว ซึ่งเป็นกรรมการในคณะกรรมการการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษา จะต้องมียุทธศาสตร์ที่กำหนดและบทบาทที่สำคัญ คือ การศึกษา สำรวจ ติดตามผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระดับชั้น ระดับช่วงชั้น และระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละปีการศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน การจัดหลักสูตรของสถานศึกษา ปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานต่าง ๆ

3.5 บทบาทหน้าที่ของผู้เรียน

ผู้เรียนจะต้องรู้จักและพัฒนาตนเองให้มีความสุขสมบูรณ์เต็มตามศักยภาพ ต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ทั้งด้านการเรียน ด้านอาชีพ และการพัฒนาบุคลิกภาพ รวมทั้งการทำผลประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งบทบาทของผู้เรียนควรมีดังนี้

3.5.1 รู้จักตนเองทุกด้าน ทั้งความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ค่านิยม อารมณ์และบุคลิกภาพ ด้วยการสำรวจ วิเคราะห์และประเมินตนเองตามสภาพจริง

3.5.2 รู้จุดเด่นจุดด้อยของตนเองและปรับปรุงพัฒนา

3.5.3 รู้จักวิธีเรียนที่เหมาะสม

3.5.4 วางแผนชีวิตในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ

3.5.5 ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นทั้งด้านการเรียน การแก้ปัญหาของสถานศึกษา

3.5.6 มีส่วนร่วมในการป้องกัน พัฒนา และแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา

3.6 บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองในฐานะที่เป็นผู้ใกล้ชิดบุตรหลานมากที่สุด จึงมีบทบาทสำคัญใน

การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ และความสามารถในการเรียนรู้ ผู้ปกครองจึงควรมีบทบาทในการสนับสนุนผู้เรียน ดังนี้

3.6.1 เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตครอบครัวที่มีความรัก ความเข้าใจ และความอบอุ่น

3.6.2 ขอมรับในศักยภาพของผู้เรียน ให้โอกาสผู้เรียนได้สำรวจตนเองเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกผลการเรียน การศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ

3.6.3 ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาผู้เรียน

3.6.4 มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมแนะแนว และอาสาทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา

3.6.5 เป็นที่ปรึกษาหรือแนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ดีงามให้กับผู้เรียน

3.7 บทบาทหน้าที่ของชุมชน

ชุมชนเป็นสังคมของการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนในแนวทางที่เหมาะสม ดังนั้น ชุมชนควรมีบทบาทดังนี้

3.7.1 เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชน

3.7.2 สอดส่อง ดูแล ให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนเสมือนบุตรหลานของตนเอง ทั้งด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยไม่แสวงหาผลประโยชน์จากเด็กและเยาวชน

3.7.3 ร่วมมือกับสถานศึกษาจัดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนมีเวลาว่างอย่างสร้างสรรค์

3.7.4 เป็นแหล่งเรียนรู้และฝึกงานแก่เด็กและเยาวชนในการเพิ่มพูนประสบการณ์ ด้านความรู้ และการงานอาชีพ

3.7.5 ติดตามผลการดำเนินงาน สะท้อนปัญหาและแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน แก่ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหารสถานศึกษา

3.8 บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีอิทธิพลในการให้ข้อมูล การสร้างเจตคติ และค่านิยมแก่ผู้เรียน สื่อมวลชนจึงมีบทบาทในการแนะแนว ดังนี้

3.8.1 ให้ความร่วมมือในการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ น่าสนใจ ในเชิงสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

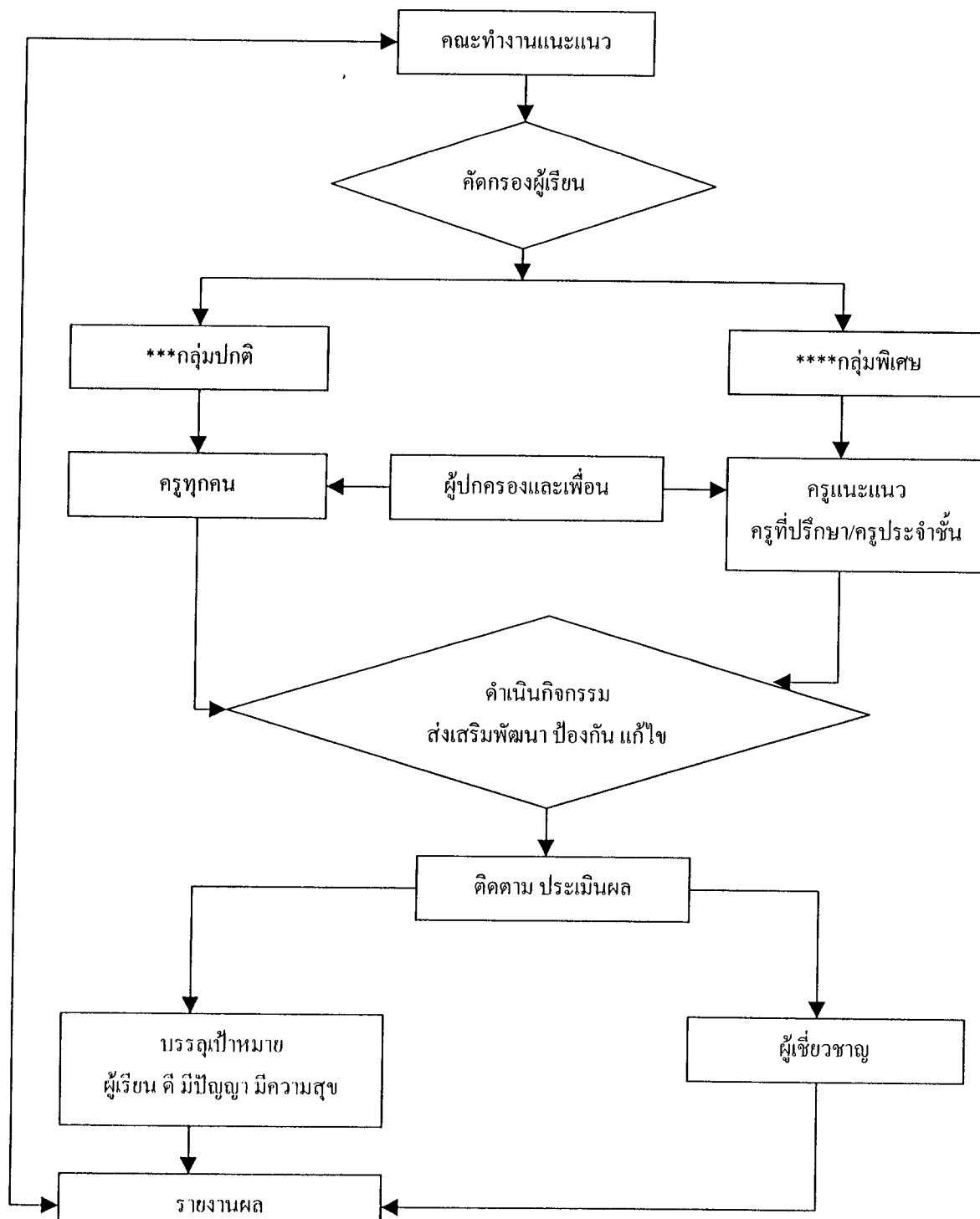
3.8.2 ให้การสนับสนุนและเป็นเครือข่ายในการพัฒนาและขยายผลการ

แนะแนวอย่างจริงจังต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

ระบบการดำเนินงานแนะแนว

เพื่อสนองพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด การแนะแนวของสถานศึกษา จึงควรมีความชัดเจนเป็นระบบมากขึ้น โดยมีจุดเน้นให้ครูทุกคนมีบทบาทในการแนะแนว รู้จักและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายทั้งในและนอกสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจะคัดกรองผู้เรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษ โดยกลุ่มปกติจะได้รับการสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพจากผู้บริหารและครูทุกคน ส่วนกลุ่มพิเศษ เป็นผู้มีความสามารถพิเศษ ผู้มีปัญหาทางการเรียน ผู้พิการ ผู้มีปัญหาอื่น ๆ จะเป็นกลุ่มที่ต้องดูแลช่วยเหลือ พัฒนา ส่งเสริม และเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดจากครูแนะแนว และครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น ซึ่งจะทำงานเป็นทีม หากมีปัญหาคับข้องใจซับซ้อนเกินไปอาจจะต้องร่วมมือกับจิตแพทย์ หรือ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและสังคม ตลอดจนทำตนเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ดังแผนภูมิระบบการดำเนินงานแนะแนว ต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3 ระบบการดำเนินงานแนะแนว

ที่มา : คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว 2545 หน้า 15

จากแผนภูมิระบบการดำเนินงานแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา จะเห็นได้ว่าการแนะแนวเป็นบทบาทของครูทุกคนที่จะต้องรู้จักและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคลและจัดกิจกรรมหรือบริการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน แก้ไข โดยครูทุกคนควรดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล
2. คัดกรองผู้เรียนเพื่อจำแนกผู้เรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษ
3. ดูแล ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาในด้านต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ
4. พัฒนาระบบข้อมูลและภูมิความรู้ที่ทันสมัยเป็นประโยชน์ และจำเป็นในการดำเนิน

ชีวิต

5. ประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อการร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
6. ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อการดูแลช่วยเหลือ

และการส่งต่อผู้เรียน

7. จัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อป้องกัน แก้ไข และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนทุกคน รวมทั้งผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ตลอดจนผู้มีปัญหาชีวิตและสังคมให้สามารถพัฒนาตนได้อย่างเต็มศักยภาพ

8. ร่วมจัดบริการต่าง ๆ เช่น

- 8.1 จัดบริการด้านสุขภาพ
- 8.2 จัดหาทุนและอาหารกลางวัน
- 8.3 จัดหางาน
- 8.4 จัดให้มีการฝึกงานและหารายได้ระหว่างเรียน
- 8.5 จัดศูนย์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนเพื่อการวางแผนชีวิต
- 8.6 จัดบริการช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา หรือความต้องการพิเศษ
- 8.7 ติดตามดูแลผู้เรียนทั้งในปัจจุบันและจบการศึกษาแล้ว

9. นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และประชาสัมพันธ์

การติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผล เป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ เพียงใด มีปัญหา อุปสรรคที่ต้องแก้ไข หรือประสบความสำเร็จ ควรแก่การขยายผลให้กว้างขวางต่อไป

การติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการแนะแนว ควรมีหลักการและแนวดำเนินการดังนี้

1. หลักการในการติดตามและประเมินผล

1.1 มีคณะกรรมการ/คณะทำงาน ติดตามและประเมินผล โดยเปิดโอกาสให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วม

1.2 มีการสร้างตัวชี้วัดความสำเร็จ ทั้งด้านผลผลิต (Output) กระบวนการ (Process) และปัจจัย (Input) อย่างเป็นระบบ มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

1.3 มีการจัดทำเครื่องมือในการติดตามและประเมินผล ให้สอดคล้องตามตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดไว้

1.4 จัดทำแผนปฏิบัติการและพัฒนาผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ความเข้าใจในเทคนิค วิธีการติดตามและประเมินผล

1.5 มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานแนะแนว และส่งเสริมการมีเครือข่ายให้เชื่อมโยงกันเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

1.6 ใช้วิธีการติดตามและประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง และนำข้อมูลย้อนกลับ มาใช้พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งการเผยแพร่การดำเนินงานต่อสาธารณชน

2. แนวดำเนินการ

การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนา โดยไม่มีการจัดสินญัตติ แต่เป็นการทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา ระบบการบริหารจัดการแนะแนวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การติดตามและประเมินผล สามารถดำเนินการได้ 2 รูปแบบ คือ

2.1 การประเมินผลระหว่างดำเนินการ ซึ่งทำได้ทุกระยะของการปฏิบัติงาน ด้วยการประชุม นิเทศ กำกับติดตาม ในบรรยากาศการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน โดยใช้แบบบันทึก แบบรายงาน การปฏิบัติงาน หรือแบบประเมิน

2.2 การประเมินผลรวบยอด ควรทำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หรือปีละ 1 ครั้ง เป็นการประเมินเมื่อได้ดำเนินงานสิ้นสุด หรืองานเสร็จสิ้นช่วงใดช่วงหนึ่ง การติดตามและประเมินผลรูปแบบนี้ ควรประเมินทั้งส่วนที่เป็นผลผลิต (Output) กระบวนการ (Process) และปัจจัย (Input) ซึ่งผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้อง ควรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ตลอดจนมีการนำเสนอผลการประเมินให้ทราบทั่วกัน

3. ขั้นตอนการวางแผนในการติดตามและประเมินผล มีดังต่อไปนี้

3.1 กำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการประเมิน

3.2 กำหนดสภาพความสำเร็จ และตัวชี้วัด ซึ่งเป็นตัวแปรที่จะสะท้อนสภาพความสำเร็จ

3.3 กำหนดแหล่งข้อมูลและบุคลากรที่จะให้ข้อมูลได้ตรงกับตัวชี้วัด

3.4 กำหนดเทคนิควิธีการติดตามและประเมินผล ตลอดจนวิธีวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

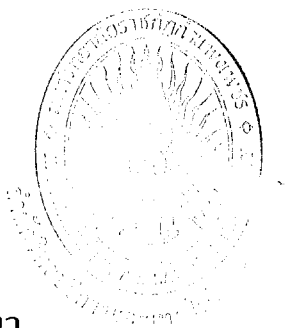
3.5 กำหนดแผนปฏิบัติการติดตามและประเมินผล

การบริหารจัดการงานแนะแนว

มีคำกล่าวที่ว่า..ผู้บริหารเป็นผู้สร้างโดยการวางนโยบายสร้างระบบงานและสร้างขวัญกำลังใจเป็นผู้ส่งเสริมให้ครูทำหน้าที่โดยสมบูรณ์เป็นผู้ประสานโดยการดึงทุกฝ่ายมีส่วนร่วมประสานความร่วมมือเป็นผู้ตรวจสอบโดยการนิเทศกำกับและติดตามประเมินผลและเป็นผู้พัฒนาโดยการพัฒนาโรงเรียนในทุกๆด้าน คงจะไม่มีประโยชน์หากผู้บริหารที่มีความรู้ทางการบริหารแต่ไม่สามารถนำความรู้นั้นมาใช้ในการบริหารงานแนะแนวก็จะไม่เกิดประโยชน์ต่องานแนะแนว ฉะนั้นผู้บริหารจึงเป็นหัวใจของการบริหารจัดการงานแนะแนวและมีผู้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

(กรมวิชาการ : 2546)

1. การบริหารจัดการแนะแนว หมายถึง การกำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ โครงสร้างบริหารจัดการ และแนวทางแนวปฏิบัติการบริหารจัดการแนะแนวที่ชัดเจน
2. การบริหารงานบุคลากรแนะแนว หมายถึง การคัดสรรบุคลากร การพัฒนา การเสริมแรง การสร้างขวัญกำลังใจตลอดจนการประสานความร่วมมือกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา
3. การเสริมประสิทธิภาพการจัดหลักสูตรและการเรียนรู้โดยใช้หลักการแนะแนว หมายถึง การสร้างความรู้ความเข้าใจสามารถบูรณาการหลักการแนะแนวในทุกขั้นตอนของภารกิจของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งสามารถจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม หมายถึง สถานศึกษาต้องพัฒนาบรรยากาศ สภาพแวดล้อม แหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างหลากหลายเหมาะสมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องช่วยปลูกฝังหัวใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
5. การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล หมายถึง เป็นกระบวนการให้ข้อมูลย้อนกลับที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาระบบการบริหารจัดการแนะแนวให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

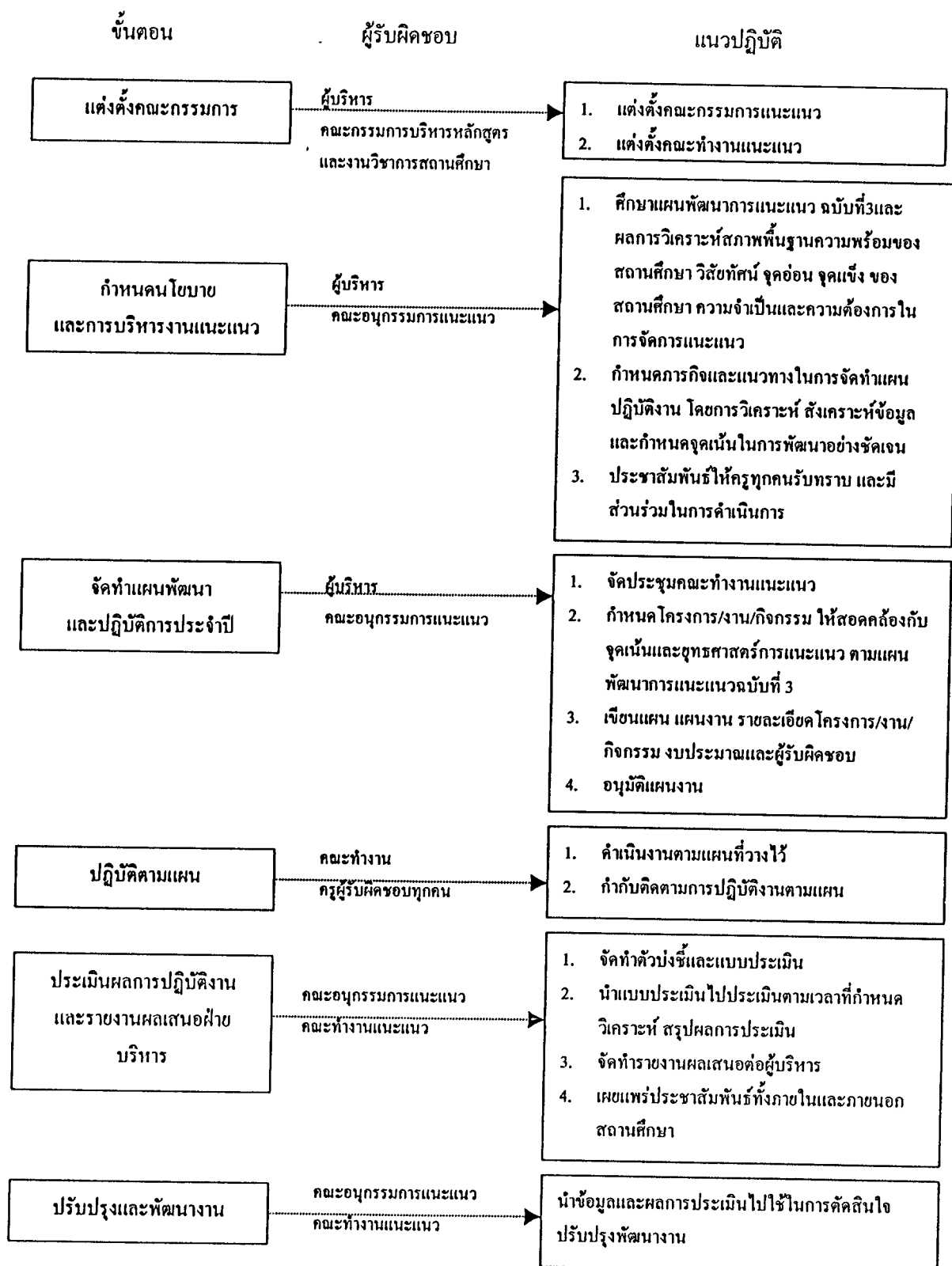

แนวทางการบริหารจัดการแนะแนว

การบริหารจัดการแนะแนวให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคน ทุกฝ่ายอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากทุกปัญหาของผู้เรียนล้วนมีสาเหตุและไม่ได้เกิดขึ้นทันทีทันใด แต่เป็นการสั่งสมประสบการณ์ ทั้งในด้านความคิด ความรู้สึก และการกระทำ หากไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีอาจเกิดปัญหาและลูกถามจนยากต่อการแก้ไขในที่สุด ดังนั้นการบริหารจัดการแนะแนวจึงควรดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกัน ดูแลช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร โดยมีกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

1. การเตรียมการวางแผนดำเนินงาน (Plan) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนว เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล สภาพความต้องการของผู้เรียน สภาพปัญหา นโยบายการจัดการศึกษา แผนพัฒนาการแนะแนว ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2545-2549) และสภาพความพร้อมของสถานศึกษารวมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการ
2. การปฏิบัติตามแผน (Do) มีการสร้างความตระหนัก ความเข้าใจกับบุคลากรทุกคน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แล้วดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ
3. การกำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงาน (Check) มีการติดตามและประเมินผล เพื่อตรวจสอบและทบทวนการดำเนินการที่ผ่านมา
4. การปรับปรุงและพัฒนา (Action) เป็นการนำผลประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการแนะแนวในทุกขั้นตอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาต่อไป

แผนภูมิที่ 5 แนวปฏิบัติการบริหารจัดการแนะแนว

ที่มา : คู่มือการบริหารจัดการแนะแนว 2545 หน้า 22

การดำเนินงานแนะแนวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากการกำหนดภารกิจของงานให้สนองความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย การกำหนดโครงสร้างองค์กรและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรอย่างชัดเจน และมีระบบการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมแล้ว การจัดการด้านบุคลากรนับว่ามีส่วนสำคัญยิ่ง ดังนั้นแนวทางการบริหารจัดการแนะแนว ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

1. เวลาในการปฏิบัติงาน

การแนะแนวเป็นงานป้องกัน ส่งเสริม พัฒนาและช่วยเหลือผู้เรียนทุก ๆ ด้าน เป็นงานที่เกิดขึ้นได้ทุกขณะ ตามสภาพความต้องการและปัญหาของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการดำเนินงานแนะแนวสามารถทำได้หลากหลายวิธีการไม่มีรูปแบบตายตัว นับตั้งแต่การให้บริการในลักษณะต่าง ๆ การรวบรวมวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน การเยี่ยมบ้าน การให้คำปรึกษา การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ฯลฯ ภารกิจเหล่านี้ถือว่าเป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่อีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ครูรู้จักและเข้าใจผู้เรียน สามารถส่งเสริม พัฒนาและช่วยเหลือผู้เรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเป็นรายกรณี จึงควรนับเวลาการปฏิบัติงานดังกล่าว เป็นเวลาปฏิบัติงานเช่นเดียวกับการปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ แต่จะนับเวลาปฏิบัติงานเป็นครั้งหรืออย่างไรมันให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา

2. การประสานความร่วมมือกับบุคลากรภายในสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญแก่บุคลากรทุกกลุ่มทุกฝ่าย โดยให้ร่วมกำหนดนโยบาย แผนงาน และจัดประชุมชี้แจงบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการแนะแนว ตลอดจนร่วมประชุมระดมความคิดและปรึกษาหารือกับบุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นระยะ ๆ เพื่อประสานความร่วมมือ และหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน

3. การประสานความร่วมมือกับบุคลากรภายนอกสถานศึกษา

บุคลากรภายนอกสถานศึกษา ที่มีบทบาทต่อการแนะแนว ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ จำเป็นที่สถานศึกษาควรจัดทำเอกสารหรือเชิญประชุมร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อการแนะแนว รวมทั้งมีส่วนร่วมในการวางแผนแนะแนวของสถานศึกษา ตลอดจนยอมรับในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่กำหนดไว้และให้ความร่วมมือ สนับสนุน ช่วยเหลืองานกิจกรรม หรือโครงการของสถานศึกษาด้วยความเต็มใจ

4. การสร้างขวัญและกำลังใจ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การสนับสนุน ขก้อง ชมเชย หรือการประกาศเกียรติคุณ

บุคลากรผู้ปฏิบัติงานดีเด่นหรือประสบความสำเร็จ ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนให้ได้รับการศึกษา ฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและประสบการณ์ด้านจิตวิทยาการแนะแนว เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคน พัฒนางานและพัฒนาผู้เรียน

กล่าวโดยสรุป แนวทางการบริหารจัดการแนะแนวของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ข้อมเป็นไปตามสภาพของผู้เรียน สภาพปัญหา นโยบาย การจัดการศึกษาและศักยภาพความพร้อมของสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งต้องมีการบริหารจัดการอย่างมี หลัก มีระบบ เป็นขั้นตอน โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และที่สำคัญในการบริหารจัดการ คือ การมีแผนงานหรือแผนปฏิบัติการทั้งด้านเนื้อหาสาระและเทคนิคกระบวนการอย่างเป็นรูปธรรมที่ สามารถสนองความต้องการและจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียน มีการมอบหมายให้ครูทุกคน รับผิดชอบปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ มีระบบการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ และเทคนิควิธีการ รวมทั้งการกำหนดหลักการหรือสร้างระบบการดูแลความก้าวหน้าของผู้ปฏิบัติ งานด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

บทบาทผู้บริหารกับงานแนะแนว

บทบาทของผู้สร้าง คือ สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของงานแนะแนวสร้าง ระบบงานจัดโครงสร้างองค์กรแนะแนว สร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

บทบาทของผู้ส่งเสริม คือ คัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสม ส่งเสริมครู อาจารย์ให้ได้รับความ รู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาและการแนะแนว

บทบาทของผู้ประสานงาน คือ ประสานเครือข่ายการแนะแนวกับองค์กรภายนอก ประสานงานความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครองและชุมชน

บทบาทของผู้ตรวจสอบ คือ ดูแลเฝ้าติดตามและประเมินผล วิเคราะห์ปัญหาและแก้ไข

บทบาทของผู้นำพัฒนา คือ เป็นผู้นำทางการแนะแนวอย่างมีระบบและมาตรฐาน

(ชุดการศึกษาด้วยตนเอง การแนะแนวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับที่ 1 2546 : 112)

ครูแนะแนวในฝันของเด็ก

จากการสำรวจโดยศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2545 (กรมวิชาการ 2546 : 124) พบว่า

ครูแนะแนวในฝันของเด็กคือ

1. ใจดี
2. ใจเย็น
3. มีเมตตา คุณธรรม จริยธรรม

4. ชีวเข้มแจ่มใส อารมณ์ดี มีอัธยาศัยดี
5. พุดจาไพเราะ
6. มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ
7. เอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน
8. เป็นที่ปรึกษาที่ดีได้ในทุก ๆ เรื่อง
9. มีความรอบคัว

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ในการศึกษารายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษารายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแผนการเรียนในหลาย ๆ ด้าน จึงขอนำเสนอพอสังเขป ดังนี้

กรณัฏฐ์รัตน์ จิตตรง (2526 : 91-93) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานแผนเรียนในอนาคต โดยการตอบคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ 32 คน จากมหาวิทยาลัยต่างๆ ศูนย์แผนการเรียนอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ผู้อำนวยการ โรงเรียน และหัวหน้าฝ่ายแผนงานดีเด่น อันดับ 1-10 ในประเทศ สรุปผลได้ว่า

1. การจัดบริการสนเทศต้องทำอย่างมีระบบ
2. จะต้องมีการประสานงานและประชาสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
3. บุคลากรในการแผนต้องมีความรู้ด้านน้อยปริญญาตรีวิชาเอกแผน
4. ต้องมีการริเริ่มจัดทำงบประมาณเพื่อการแผน
5. ต้องประเมินผลการบริหารงานแผน

สุรเชษฐ์ จิตตะวิกุล (2526 : 134-135) ได้ทำการศึกษาทัศนคติและการแผนใน โรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหาร ศึกษาพิเศษ ครูประจำชั้น หรือครูแผน จำนวน 431 คน พบว่า ผู้บริหารและศึกษาพิเศษ เห็นว่าโรงเรียนยังไม่มีตำแหน่งครูแผนไม่มีบุคลากรทำงานเต็มเวลา

กรรณิศา สุนทรสิงห์ (2527 : 131-135) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับด้านสภาพการจัดบริการ แผน โดยใช้แบบสอบถามจากผู้บริหาร ครูแผน และครูอื่น ๆ รวม 630 คน ในเรื่อง การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านบริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา จัดวางตัวบุคคลและสภาพทั่ว ๆ ไปของการจัดบริการแผน พบว่า การจัดบริการด้านการศึกษานักเรียนเป็น

รายบุคคลนั้น โรงเรียนขนาดใหญ่มีการจัดบริการมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง และเล็กมีการจัดบริการแนะแนวไม่แตกต่างกัน

บรรเจิด จันทโรทัย (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวอาชีพ พบปัญหาซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิพงษ์ เดือนแจ่ม (2531 : บทคัดย่อ) สมพร นาคนาคินทร์ (2525 : 62-65) และ สุรเชษฐ์ จิตตะวิกุล (2526 : 134-135) พบว่า ขาดสถานที่ฝึกงานอาชีพให้นักเรียน เวลาที่จัดให้นักเรียนไปรับบริการไม่เหมาะสม ขาดการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้เกี่ยวกับ อาชีพแก่นักเรียน ขาดการส่งเสริมความสนใจงานอาชีพ และการติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จ การศึกษา หรือออกจากโรงเรียนระหว่างเรียน ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากนักเรียนและผู้ปกครอง
 ยุเพ็ญ ศรีพงษ์ (2536 : 19) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาในการปฏิบัติงานแนะแนวของครูใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาในการปฏิบัติงานแนะแนวในโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง และนอกเขตอำเภอเมือง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัญหาในการปฏิบัติงานแนะแนวในโรงเรียนที่เปิดทำการสอน 1 ปี 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
3. ปัญหาเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานแนะแนวในโรงเรียนในเขตอำเภอเมือง และนอกเขตอำเภอเมือง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
4. ปัญหาเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานแนะแนวในโรงเรียนที่เปิดทำการสอน 1 ปี 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
5. เปรียบเทียบปัญหาในการปฏิบัติงานแนะแนวใน โรงเรียนในเขตอำเภอเมือง และนอกเขตอำเภอเมือง พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการจัดบริการให้คำปรึกษา
6. เปรียบเทียบปัญหาในการปฏิบัติงานแนะแนวของครูใน โรงเรียนที่เปิดทำการสอน 1 ปี 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกบริการ
7. เปรียบเทียบปัญหาในการปฏิบัติงานแนะแนวใน โรงเรียนในเขตอำเภอเมือง และนอกเขตอำเภอเมือง พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านทักษะความสามารถของครู ด้านการประสานงาน ด้านการปฏิบัติ ด้านตัวนักเรียน ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านประโยชน์ของงานแนะแนว
8. เปรียบเทียบปัญหาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานแนะแนวในโรงเรียนที่เปิดทำการสอน

1ปี 2 ปี 3 ปี และ 4 ปี พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านบุคลากร ด้านผู้ปกครองนักเรียน ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านประโยชน์ของงานแนะแนว

วิชัช ศรีสมบัติ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดและการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานแนะแนว ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูต้องมีความรู้ความเข้าใจ ด้านการแนะแนวเป็นอย่างดีจึงจะช่วยให้งานแนะแนวดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูแนะแนว ควรมีเวลาในการปฏิบัติงานแนะแนวอย่างเต็มที่ โรงเรียนควรบรรจุแผนงาน โครงการ กิจกรรม และปฏิทินการปฏิบัติงานให้ชัดเจนเพื่อยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน การจัดโครงสร้างการบริหารควรจัดในรูปคณะกรรมการ มีการกระจายความรับผิดชอบ ครูประจำชั้นควรเป็นผู้ปฏิบัติงานแนะแนวในระดับชั้นเรียน ส่วนครูแนะแนวเป็นผู้ประสานงานและจัดการทั่วไป การประชาสัมพันธ์งานแนะแนวมีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควรกำหนดให้มีโรงเรียนต้นแบบ ในการจัดบริการแนะแนวอย่างน้อยอำเภอละ 1 โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูที่เกี่ยวกับงานแนะแนวให้ชัดเจน และควรมีการสัมมนาครูแนะแนวในระดับจังหวัด เพื่อปรับปรุงงานแนะแนวอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และควรจัดให้มีการแนะแนวผู้ปกครองนักเรียนเพื่อความเข้าใจในด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและด้านอื่นๆ ของโรงเรียน

สุพัตร์ เกื้อถ่อนการ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริการแนะแนวของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูแนะแนว โดยส่วนรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. การบริการแนะแนวของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง ตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูแนะแนว มีความแตกต่างกันด้านขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน โดยส่วนรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะที่ผู้บริหาร โรงเรียนและครูแนะแนวได้แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการบริการแนะแนวของโรงเรียน คือ การบริการการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรจัดเครื่องมือให้พร้อมและเป็นปัจจุบัน ควรมีสถานที่จัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ บริการสนเทศ ควรจัดหลาย ๆ ด้านและหลายรูปแบบ ควรมีการติดตามผลการให้บริการอยู่เสมอ บริการให้คำปรึกษา ควรจัดให้มีห้องเฉพาะในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ควรมีปฏิทินปฏิบัติงานที่แน่นอน ครูควรให้เกียรติและเป็นกันเองกับนักเรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอ บริการจัดวางตัว

บุคคล ควรเลือกบุคคลที่มีความรู้ด้านแนะแนวโดยเฉพาะ มีมนุษยสัมพันธ์และสามารถแก้ปัญหาได้ บริการติดตามและประเมินผล ควรจัดเป็นระยะ ๆ และต่อเนื่อง และควรนำข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลนักเรียนที่จบการศึกษามาศึกษาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้น

สาบสุณีย์ ศรีสุวรรณ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาบริการแนะแนวและ การใช้การปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาวิธีคิดตามแนวโยนิโสมนสิการ และลักษณะความเป็นผู้นำของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนบัวใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน บัวใหญ่ต้องพัฒนา เพราะพบว่างานแนะแนวมีปัญหาที่สำคัญคือ ประการแรกการจัดบริการแนะแนวยังจัดได้ไม่ครบทั้ง 5 บริการ บริการที่มีอยู่ก็ยังไม่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน ประการที่สองการบริหารงานแนะแนวไม่มีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ขาดการวางแผน การดำเนินงานอย่างเป็นระบบทั้งระยะสั้นและระยะยาว สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาบริการแนะแนวในโรงเรียนบัวใหญ่ คือ (1) ฝ่ายบริหารควรจัดเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของครูให้เหมาะสม (2) ส่งเสริมให้ครูแนะแนวจัดทุกบริการอย่างต่อเนื่อง จัดบริการสารสนเทศอย่างมีระบบ เน้นการแนะแนวอาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ (3) โรงเรียนควรเพิ่มความรู้และทักษะการจัดบริการแนะแนวแก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง (4) จัดแบ่งงานแนะแนวให้เป็นระบบและมีการกระจายความรับผิดชอบ (5) จัดทำโครงการโดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน (6) จัดการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานแนะแนว เพื่อสร้างความเข้าใจ ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือมากขึ้น สำหรับผลการวิจัยเชิงทดลอง การใช้การปรึกษากลุ่มเพื่อพัฒนาวิธีคิดตามแนวโยนิโสมนสิการและ ลักษณะความเป็นผู้นำของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนบัวใหญ่ พบว่า นักเรียนมีคะแนนวิธีคิดตามแนวโยนิโสมนสิการและลักษณะความเป็นผู้นำ ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมการปรึกษากลุ่มสูงกว่าก่อนการปรึกษากลุ่มอย่างมีนัยสำคัญ

ภาวิณี ศรีสุข และคนอื่น ๆ (2545 :) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของการแนะแนวมิติใหม่” โดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

หลักการของการแนะแนวมิติใหม่ ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 5 หลักการดังนี้

- หลักการที่ 1 ทุกคนในสังคมมีบทบาทในด้านการแนะแนว
- หลักการที่ 2 การแนะแนวนั้นผู้เรียนสำคัญที่สุด และให้เกิดความเท่าเทียมกัน
- หลักการที่ 3 ความสำเร็จของผู้เรียนขึ้นกับระบบการแนะแนว
- หลักการที่ 4 แหล่งการเรียนรู้ และข้อมูลสารสนเทศเพื่อการแนะแนวมีบทบาทต่อความสำเร็จของผู้เรียน

หลักการที่ 5 ศึกษาภาพเครือข่ายการแนะแนวได้จากความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ
 เพช มะลิวัลย์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนใน
 การบริหารงานแนะแนวตามทัศนะของผู้บริหารและครูแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
 สำนักงานการศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการวางแผน ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนาบริหารงานแนะแนวในโรงเรียน
 ประถมศึกษา คือ มีการประชุมวางแผน ศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานแนะแนวในสถานศึกษาที่
 สามารถเป็นตัวอย่างได้และนำแนวทางมาปรับใช้ให้เข้ากับกระบวนการของโรงเรียนที่ใช้อยู่เพื่อให้
 เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

2. ด้านการจัดสรรทรัพยากร ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนาบริหารงานแนะแนวใน
 โรงเรียนประถมศึกษา คือ ควรจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอ เช่น บุคลากร เงิน อุปกรณ์ต่างๆ
 และอาคารสถานที่ให้เหมาะสม เพียงพอต่อการจัดงานแนะแนว

3. ด้านการให้แรงกระตุ้น ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนาบริหารงานแนะแนวใน
 โรงเรียนประถมศึกษา คือ ควรส่งเสริมให้ครูแนะแนวได้มีความก้าวหน้าในการปฏิบัติหน้าที่ได้
 ร่วมอบรม และมีโอกาสในการศึกษาดูงานหาความรู้ตลอดเวลา เพื่อนำมาพัฒนาการแนะแนว

4. ด้านการประสานงาน ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนาบริหารงานแนะแนวใน
 โรงเรียนประถมศึกษา คือ ส่งเสริมให้มีการร่วมมือและประสานงานกันระหว่างครูแนะแนวกับ
 บุคลากรในโรงเรียนและผู้ปกครองเพื่อให้เกิดการร่วมมือช่วยเหลือในการจัดงานแนะแนว

5. ด้านการประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางพัฒนาบริหารงานแนะแนวในโรงเรียน
 ประถมศึกษา คือ การประเมินผลควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และกำหนดระยะเวลาอย่างชัดเจน
 เช่น การประเมินก่อนการปฏิบัติงาน ระหว่างการปฏิบัติงาน และสิ้นสุดการดำเนินงานและ
 ประเมินทั้งเวลา อุปกรณ์ และบุคลากรในการปฏิบัติงาน

ผลศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานแนะแนว ตามทัศนะของผู้บริหาร
 และครูแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อพิจารณาอยู่ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อ
 พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด